

Nadat ik uit dit ogenschijnlijk beschutte gebied vertrok ging er een oorlog overheen. Het dorp werd grotendeels verwoest en de bomen werden weggeschoten. Maar wat deze omgeving en mijn studie (sociale geografie en geschiedenis) mij geleerd hebben is **kijken**. De dingen zien in het bewustzijn van de onderlinge samenhang der verschijnselen, en van de veranderingen en constanten in de tijd. Vooral de laatste geven een extra dimensie aan de beleving van de gebouwde en ongebouwde omgeving van stad of dorp en landschap.

De indruk die we van een bepaalde omgeving krijgen, wordt zeker in een dichtbevolkt land als Nederland enerzijds bepaald door de zorg die er aan besteed wordt, anderzijds door de geweldige rijkdom aan verscheidenheid, welke gebouwde omgeving en landschapsstructuren kunnen verkrijgen in de loop der tijden. Ook de vruchtbaarste nieuwe Flevopolder heeft iets onherbergzaam; en dat niet alleen omdat de bomen nog onvolgroeid zijn. In de Verenigde Staten en Canada ziet men de verschillen tussen oude en jonge ontginningsgebieden: de oudere zien er uit alsof men er met plezier wenst te wonen en zorg aan de omgeving heeft besteed. In de zeer recente is alles op het onmiddellijk nut gericht. Hetzelfde eentonige landschapskarakter treft men aan in de jongste ontginningen in onze zandgebieden. Tot voor kort was het ook kenmerkend voor een recente ruilverkaveling. Gelukkig gaat men tegenwoordig bij ruilverkaveling voorzichtiger om met het cultuurlandschap.

Mensen stellen wel degelijk belang in hun omgeving. Dit blijkt ook duidelijk bij de inspraak op planologisch gebied. In tijden van welvaart bloeien de verenigingen ter bestudering van de geschiedenis van stad of streek.

Als de economie met tegenstroom te kampen heeft is een instelling als Heemschut des te meer nodig, om de zorg voor ons woongebied te stimuleren. Want veel wat waardevol was verdween onbedoeld, en niet alles wat bestaat verdient geconserveerd te worden.

Ook in de komende jaren zal de Bond Heemschut waardevol werk kunnen verrichten bij het stimuleren van de zorg voor ons woongebied en het bieden van deskundig advies als overheden 'prioriteiten moeten stellen.' In gewoon Nederlands: moeten beslissen wat zij met hun beperkte middelen het beste kunnen doen. Voor dit werk zal ik mij graag inzetten.

Goed onderhoud, een voordelige manier van monumentenzorg

door: **J. Verschoor**,
voorzitter van de Nederlandse
Jeugdbond ter bestudering van de
Geschiedenis.

Allereerst wil ik van de gelegenheid gebruik maken de Bond Heemschut te feliciteren met zijn 70-jarig bestaan. De NJBG hoopt dat Heemschut in de toekomst met net zoveel inzet als in het verleden zal strijden voor het behoud en verstandig beheer van ons cultureel erfgoed.

De Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis (NJBG) is een vereniging voor jongeren tussen de 12 en 25 jaar die zich bezig houdt met geschiedenis in de ruimste zin van het woord. In de praktijk komt dat neer op verschillende activiteiten: in de schoolvacanties zijn er archeologische kampen, waar de leden gedurende een aantal weken vrijwillig meewerken in een opgraving van een van de professionele instellingen die zich in Nederland met archeologie bezig houden, zoals de ROB, het BAI en de RIJP. Dit jaar zijn er ook weer kampen in het buitenland geweest.

Door het jaar heen zijn er verschillende activiteiten: themadagen, excursies, congres enz. Daarnaast verschijnt het tijdschrift *Fibula* en zo nu en dan boekjes met verslagen van een congres of onderzoeken, verricht door de NJBG. Ook de afdelingen organiseren tal van activiteiten.

Op het gebied van de monumentenzorg heeft de NJBG nauwelijks activiteiten.

Hiervoor moeten we naar Frankrijk. Daar is vrijwilligerswerk in monumentenzorg een normaal verschijnsel en in de zomer zijn er talloze projecten waar jongeren aan mee kunnen doen. De NJBG werkt samen met de Union R.E.M.P.ART. (Union de réhabilitation et l'Entretien des Monuments et du Patrimoine Artistique). Dit is een landelijke organisatie die de aangesloten plaatselijke clubs voorlicht op het gebied van monumentenzorg en via welke organisatie jongeren zich kunnen inschrijven voor een restauratieproject van een van de aangesloten clubs. Naast R.E.M.P.ART. zijn er nog andere dergelijke organisaties.

Wat monumentenzorg in Nederland betreft blijft het voor de NJBG bij het volgen van de ontwikkelingen. Enkele malen is getracht een restauratiekamp in het zomerprogramma op te nemen, maar zonder veel resultaat. Dat, terwijl er voor vrijwilligers eigenlijk best veel te doen zou kunnen zijn. Door de steeds krappere wordende financiële mogelijkheden is het van groot belang het onderhoud van huizen scherp in de gaten te houden, opdat niet op een kwade dag enorme sommen geld op tafel moeten verschijnen om te redden wat er nog te redden valt, voor het helemaal te laat is. Goed onderhoud is de beste en tevens goedkoopste manier van monumentenzorg.

Voor betrekkelijk eenvoudige onderhoudswerkzaamheden als het schilderen van het houtwerk, het kappen van begroeiing op muren, het afbikken en aanbrengen van pleisterlagen zouden uitstekend vrijwilligers ingezet kunnen worden. In de discussie over monumentenzorg wordt wel veel gesproken over het financiële aspect, decentralisatie en toetsingscriteria – weliswaar belangrijke zaken – maar over de feitelijke uitvoering van het werk wordt niet veel gehoord. Wie neemt de hamer in de hand, wie de troffel en wie de verfkwas? Er wordt te veel van uit gegaan dat het werk door (dure) vakmensen wordt gedaan, al dan niet gespecialiseerd.

Gelden die uitgespaard worden door het inzetten van vrijwilligers zouden goed gebruikt kunnen worden voor de opleiding van bouwvakkers, gespecialiseerd

in meer technische zaken van een restauratie. De voor vrijwilligerswerk benodigde financiën staan in geen verhouding tot het vele werk dat ermee kan worden gedaan.

Vrijwilligers zullen misschien geen hoogstaand vakwerk afleveren, maar als we zien dat steeds meer mensen zich bewust worden van het belang van het behoud van onze monumenten, als we er van uitgaan dat vrijwilligers hart voor de zaak hebben zal er geen knoeiwerk geleverd worden en heb ik veel vertrouwen in de opzet van een vrijwilligersorganisatie.

Over de precieze opzet van vrijwilligerswerk kan ik hier nog weinig zeggen. Een opzet zoals die bij het vrijwillig natuur- en landschapsbeheer bestaat komt misschien het meest in aanmerking. Verschillende groeperingen uit het natuurwerk hebben een Landelijk Overleg Vrijwillig Landschapsbeheer ingesteld, dat het vrijwilligerswerk van de diverse organisaties coördineert en de belangen ervan behartigt naar buiten toe. Waarschijnlijk zal in restauratievrijwilligerswerk het werkgelegenheidsprobleem een veel grotere rol spelen dan in het natuur- en landschapsbeheer. In deze laatste sector heeft het vrijwilligerswerk reeds een plaats veroverd en is weinig vakkenis vereist.

Daarnaast zijn er ongetwijfeld meer problemen die hier niet aan de orde geweest zijn. Niettemin nodig ik de verschillende organisaties die zich met monumentenzorg bezighouden uit een gedachtenwisseling te beginnen over vrijwilligerswerk in de monumentenzorg.

Naschrift

Het pleidooi van de voorzitter van de Nederlandse Jeugdbond ter bestudering van de Geschiedenis (N.J.B.G.) is ons uit het hart gegrepen!

Heeft niet Heemschut al drie jaar geleden initiatieven genomen om een vrijwilligers werkproject voor jongeren te coördineren voor N.J.B.G., Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (I.V.N.) en Heemschut, waarbij in een tweetal gecombineerde werkkampen historische kluunplaatsen in Overijssel werden blootgelegd.

In navolging van soortgelijke en andere activiteiten in Engeland is Heemschut nu in het stadium van onderzoek naar een geschikt object waaraan voorbereidende onderhouds-restauratiewerkzaamheden zouden kunnen worden verricht door Nederlandse en buitenlandse jongeren, dit in overleg met een

tot samenwerking gereed staande architect. Coördinatie van reeds bestaande activiteiten van middelbaar technische scholen e.d. zou ook denkbaar zijn. Ook wordt gedacht aan een soort SOS-service tot wie eigenaars van monumentale eigendommen zich in een bepaald stadium kunnen wenden ter verkrijging van vrijwilligers hulp b.v. bij provisorisch consolideren ter voorkoming van te betreuren ontwikkelingen. Een en ander behoeft goede begeleiding, dus samenwerking op alle fronten is dringend gewenst.

Red.Secr.

Monumentenwachters in actie.

foto: Jacques Akerboom.

Nederlandse monu

door **H. W. Herwig**,
voorzitter van de Stichting
'Monumentenwacht Nederland'.

Regelmatig verschijnen kleine berichten in 'Heemschut' over de steeds groeiende instelling, Stichting Monumentenwacht. In een volgend nummer zal 'Een dag uit de praktijk' worden beschreven door een redacteur van Heemschut die een hele dag een provinciaal team van monumentenwachters zal begeleiden. Op 'stands' en tijdens congressen in binnen- en buitenland propageert Heemschut het voortreffelijk werk van de Nederlandse Monumentenwacht.